

HISTÒRIA DE LA MEDICINA I DE LA CIÈNCIA. ELS QUADERNS VALENCIANS

EL 1963 APAREIXIA EL PRIMER VOLUM DELS QUADERNS VALENCIANS D'HISTÒRIA DE LA MEDICINA I DE LA CIÈNCIA, EDITATS PER L'ALESHORES INCIPIENT INSTITUT D'ESTUDIS DOCUMENTALS I HISTÒRICS SOBRE LA CIÈNCIA. ENGUANY, TRENTA-TRES ANYS DESPRÉS DE L'APARICIÓ D'AQUELL VOLUM INAUGURAL, ELS QUADERNS ACONSEGUEIXEN ELS CINQUANTA NÚMEROS. LES MONOGRAFIES, L'EDICIÓ DE CLÀSSICS I LA PUBLICACIÓ DE REPERTORIS BIOBIBLIOGRÀFICS SÓN ELS TRES FRONTS DE BATALLA D'UNA COL·LECCIÓ QUE, DURANT UN TERÇ DE SEGLE, HA VOLGUT SOBRETOT DE SUBVENIR A ALGUNES DE LES ATÀVIQUES MANCANÇES DE LA NOSTRA HISTÒRIA INTEL·LECTUAL.

La publicació de quaderns, butlletins o monografies ha estat i és una constant en la totalitat de les institucions europees dedicades al cultiu de la Història de la Medicina i/o de la Ciència en general. Exemples d'això són els volums publicats pels instituts de Zuric, Basilea, Berna, Pàdua o Lió. L'objectiu primordial d'aquesta mena de publicacions «especialitzades» és, sobretot, publicar els resultats de les línies d'investigació que duu a terme l'Institut en qüestió. Especialment, es tracta de publicar aquells resultats que no poden tenir cabuda en les estretes fronteres d'un article publicable en una revista especialitzada.

Aquesta ha estat, també, una de les vocacions fundadores de la col·lecció de *Cuadernos Valencianos de Historia de la Medicina y de la Ciencia*, publicada per l'Institut d'Estudis Documentals i Històrics sobre la Ciència, un institut de caràcter mixt cofinançat per la Universitat de València i el CSIC. Bé que segueix les pautes de les seues germanes, les grans col·leccions europees, les pretensions de la col·lecció valenciana són —com diu López Piñero, catedràtic d'Història de la Ciència de la Universitat de València i director de la col·lecció— «molt més modestes». I això per dues raons de pes: d'una banda, «per pura impossibilitat material», però d'altra «perquè existia una

profunda mancança en la història de la medicina i de la ciència espanyoles: el treball de plega documental i biobibliogràfica, que la majoria de països europeus havien liquidat durant el segle XIX, encara que ací estava per realitzar».

Aquesta és una de les raons que expliquen la subdivisió dels quaderns en una sèrie, la de *Repertorios biobibliográficos*, que es dedica sobretot a l'edició de fonts per a la història de la medicina i de la ciència valenciana i

espanyola. Juntament a aquesta, en la col·lecció de quaderns conviuen altres dues sèries: la de *Monografias*, on s'editen estudis especialitzats de tall històric, i la de *Textos clásicos*, que aplega tant l'edició d'obres clàssiques —adientment acompanyades dels consuetudinari estudi introductori i aparat crític— com la publicació d'antologies o florilegis de textos clàssics sobre una disciplina o especialitat científica concreta.

Es tracta, al capdavant, d'un «model estàndard en aquest tipus de publicacions, bé que en el nostre cas la sèrie de repertoris adquireix una importància major», puntualitza Piñero. Tot i aquestes

protestes d'humilitat editorial, de la repercussió internacional que la col·lecció ha tingut, en seria un bon botó de mostra el fet que la prestigiosa Cambridge University Press publicués, el 1983, una traducció anglesa i actualitzada del primer volum de la sèrie de monografies.

«ELS QUADERNS ES DIVIDEIXEN EN TRES SÈRIES: UNA DE MONOGRAFIES, UNA ALTRA DE CLÀSSICS I ANTOLOGIES I UNA DARRERA DE REPERTORIS BIOBIBLIOGRÀFICS»

■ LES MONOGRAFIES

Val a dir que, durant els primers moments de vida de la sèrie A de monografies, la majoria dels volums s'adreçaren principalment a publicar els treballs resultants de les dues línies d'investigació que aleshores mamprenia l'Institut. D'una banda, sota la línia dedicada a la història de les neurociències i d'altres matèries adjacents caldria incloure títols com el d'*Alma y enfermedad en la obra de Galeno* (1972), de L. García Ballester, o *La introducción del modelo físico y matemático en la medicina moderna* (1974), d'E. Balaguer Perigüell. Dins d'aquesta sèrie, s'inclouen també estudis sobre la relació entre ciència i ideologia, com ara *La afasia y la polarización ideológica en torno al sistema nervioso central en la primera mitad del siglo XIX* (1983), de F. Bujosa Homar.

D'altra banda, en la línia d'investigació sobre la història de la medicina durant el segle XIX, hi ha títols d'història social de la medicina com ara *La lepra en la España del siglo XIX* (1966), d'I. de San Martín Bacaicoa, o *Medicina moderna y sociedad española* (1976), de J. M. López Piñero. També, però, hi ha els treballs més «personalitzats»: *La obra médico-quirúrgica de Juan Creus y Manso* (1967), de J. Tomás Monserrat, *La Academia Médico-práctica de Mallorca* (1976), de F. Bujosa Amar, o encara d'altres de més àmplia volada i més gran abast, com el volum conjunt sobre *La «medicina de laboratorio» a València en la transició dels segles XIX al XX* (1985). Si algú estigués especialment interessat a conèixer de forma més completa i exhaustiva la totalitat dels treballs enlestits per aquell grup de treball durant els primers vint-i-cinc anys de l'Institut (des de 1960 fins a 1984, més concretament parlant), pot consultar una relació bibliogràfica dels més de tres-cents estudis completats en el miscel·lani *Estudios sobre la medicina y la ciencia valencianas* (1985).

■ CLASSICS I REPERTORIS

Interès confessat del grup d'investigadors aplegat sota l'ègida de l'Institut ha estat, de sempre, la vindicació de la tradició mèdicocientífica valenciana. «És perfectament comprensible que la majoria de la gent conega els seus escriptors o artistes més històricament representatius. Comprensible i plausible. El que em sembla pràcticament un delictes historiogràfic —protesta el director de la col·lecció— és que la gent desconeix qui era el doctor Collado o, fins i tot alguns, que Arnau de Vilanova era metge. Els valencians tenim una gran tradició mèdica que, sense necessitat d'incórrer en pecat d'exageració, hauríem de respectar i valorar com cal.»

Fruit d'aqueixa intenció divulgadora, nasqué la sèrie B de textos clàssics, on podem trobar estudis sobre l'obra d'Andrés Alcázar i la trepanació (1964), sobre el botànic Josep Quer (1970) o, també, l'edició de textos com ara el *Dialogus* del paracelsista valencià Llorenç Coçar o la *Oración inaugural sobre la impor-*

«INTERÈS CONFESSAT DEL GRUP D'INVESTIGADORS APLEGATS SOTA L'ÈGIDA DE L'INSTITUT HA ESTAT LA VINDICACIÓ DE LA TRADICIÓ MÈDICOCIENTÍFICA VALENCIANA»

tancia de la anatomía y la cirugía d'Antoni de Gimbernat. Completen la sèrie antologies com ara les de *Clásicos españoles de la anatomía patológica anteriores a Cajal* (1979), la de *Clásicos españoles de la anesthesiología* (1981) o *Los tratados de enfermedades infantiles en la España del Renacimiento* (1982).

■ DEL MESTISSATGE CIENTÍFIC

En la secció C de repertoris biobibliogràfics, l'assignatura més pendent de la història de la ciència i de la medicina espanyoles, els treballs de l'Institut han donat llum a diverses col·leccions de bibliografies genèriques (*Bibliografía histórica sobre la ciencia y la técnica en España* (1968, 1973) i específiques (*Bibliografía histórica sobre la medicina valenciana* (1975), repertoris d'impresos, bibliografies sobre química, astronomia, física o matemàtiques. La sèrie aplega, a més de les obres citades, guies per a la confecció de treballs en folkmedicina, inventaris de biblioteques i fons privats, catàlegs de les exposicions preparades pel grup i un llarg i impressionant etcètera. Menció especial mereix l'atenció dedicada per l'Institut a les obres i estudis pervinguts de l'altra banda de l'Atlàntic i que tanta importància tingueren en la reorganització general de la ciència a Europa (Linneu, Buffon, Darwin i d'altres conseqüents). «Volem insistir en la importància que té el mestissatge en la creació de l'edifici científic occidental», conclou López Piñero. Tota una declaració d'intencions que ultrapassa fins i tot l'àmbit de la col·lecció per incardinar-se en un altre de més general, que ens afecta tots, especialitzats i llocs: el de la convivència i mútua comprensió.

MÈTODE

EL CATALEG DE PUBLICACIONS DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

Acaba de veure la llum el nou *Catàleg de Publicacions* de la Universitat de València. Al llarg de les seues 176 pàgines podem observar el resultat d'una tasca de coordinació, no exempta de dificultats, per oferir les últimes novetats editades dins la Universitat, bé des del Servei de Publicacions mateix, bé des dels diversos centres, serveis i/o departaments. Tanmateix, no és aquest un catàleg de novetats, exclusivament, sinó més aviat del fons editorial viu, ja que s'hi ha prioritzat l'interès que desperten encara alguns títols antics. Amb tot, s'ofereix una nòmina catalogràfica de més de sis-cents títols i un planter de col·laboradors —entre autors, editors i traductors— que supera el mig miler.

L'harmonia del disseny —original de l'equip de producció del Servei de Publicacions—, tant per la presentació com per la distribució de les informacions, confereix al Catàleg una qualitat estètica satisfactòria. Com a novetat, s'incorpora el nou logotip, fruit de la necessitat de crear una imatge de marca que identifique les nostres publicacions universitàries.

Pel que fa a l'estructura, observem una divisió en cinc grans apartats: Col·leccions del Servei, Coedicions, Publicacions per centres, Publicacions generals i Publicacions periòdiques. El primer bloc concentra el major nombre de novetats repartides en vuit col·leccions de caire divers: d'investigació, de divulgació, d'aplicació pràctica a la docència, ... A més, ocupen espai propi tres de noves: 'Cinc segles', plantejada amb motiu del Vè. Centenari de la creació de la Universitat, que versarà sobre temes de la seua història, amb tres títols en preparació; 'Sense fronteres', en coedició amb Edicions Bromera, amb el primer títol publicat, i 'Propuestas', en coedició amb Tirant lo Blanch, que s'ocuparà de l'àrea de Ciències socials, especialment de Dret i Ciències econòmiques, també de moment amb un títol i alguns més en preparació. L'apartat de Coedicions recull només les iniciatives en coedicions externes.

El bloc de Publicacions per centres, tot i que el nou model d'estructura universitària està en canvi permanent, respon ben bé a allò de "Ni hi estan tots els qui són, ni són tots els qui hi estan". Alguns departaments, centres i/o serveis, potser a causa del desconeixement de la projecció externa del Servei i del seu vessant comercial, no canalitzen les seues edicions a través del Servei de Publicacions; i amb això, a més de contravenir a unes normes aprovades per la

Junta de Govern de la Universitat, desaprofiten les possibilitats de difusió de què hi disposen. D'altres, han trobat en la coedició la fórmula per traure endavant les seues investigacions; aquesta autonomia funcional, però, no hauria de representar cap obstacle perquè les seues publicacions siguen considerades, a tots els efectes, com a producció pròpia.

La dinàmica d'activitats dutes a terme de fa temps, tant d'abast internacional —com ara la participació en LIBER (Salón internacional del libro) o en la Fira de Franckfurt— com de presència als mercats interiors amb el reforçament de lligams comercials amb els distribuïdors i la presència activa en les fires del llibre de Madrid, Barcelona i València; com també la participació en congressos, col·loquis, jornades i altres activitats científiques, és fonamental per a difondre la producció editorial de la Universitat. A més, i sense passar per alt la importància de l'intercanvi interuniversitari per a la difusió de la producció pròpia, també s'organitzen accions puntuals —supeditades als recursos humans del Servei— com ara *mailings*, presentacions, etc. L'edició impresa del *Catàleg* queda recolzada per la informació que circula per la xarxa internet (<http://www.uv.es/~ardit>) i, igual que la de l'any passat, es farà arribar a tots els centres, departaments i serveis propis, biblioteques, universitats, centres d'ensenyament, distribuïdors, llibreters i, en general, a totes les persones que la sol·liciten.

L'apartat més heterogeni és el de Publicacions generals, que replega edicions de caire divers, com ara els *Resums de Tesis doctorals* o els llibrets de les lliçons inaugurals d'obertura de curs, sense oblidar els homenatges universitaris i altres obres fora de col·lecció. Finalment, apareix sistematitzada la informació de les publicacions periòdiques i es dona informació detallada de *Dise* i de *Mètode*. Totes les entrades del Catàleg queden recollides als dos índexs finals: l'onomàstic i el de títols, que n'agiliten la consulta. La informació comercial que s'inclou facilita l'adquisició de les publicacions, bé mitjançant els canals habituals o per comanda directa.

Per concloure, segurs de la utilitat i del ressò d'aquest Catàleg, us convidem a fer-ne ús i a participar activament en pròximes edicions.

MAITE SIMON

Editora

Universitat de València

NOVETATS - SERVEI DE PUBLICACIONS

COL·LECCIÓ EDUCACIÓ

SÈRIE MATERIALS

LACREU, Josep
*Manual d'ús de
l'estàndard oral*,
3ª edició,
corregida i amb
addicions,
núm. 2.

COL·LECCIÓ CULTURA UNIVERSITÀRIA POPULAR

PRUNYONOSA, M (ed.)
*Historiografia lingüística
valenciana*,
núm. 29, 1996, 154 pp.

PÉREZ CONDE,
Concepción
Sensores ópticos, núm. 30,
1996, 180 pp.

COL·LECCIÓ BIBLIOTECA LINGÜÍSTICA CATALANA

MARÍ, Isidor
*Plurilingüisme europeu i llengua
catalana*,
núm 20, 1996, 204 pp.
(en premsa).

COL·LECCIÓ OBERTA

FEBRER, Manuel i JUAN, Enric
(eds.)
*Vida, instituciones y Universidad
en la historia de Valencia*.
En coedició amb l'Institut
d'Estudis Comarcals de l'Horta
Sud (IDECO),
núm. 38, 1996, 198 pp.

LA ROCA, Francesc i SÁNCHEZ, Amat (eds.)
Economía crítica, trabajo y medio ambiente.
En coedició amb la Fundació d'Estudis i Iniciatives
Sociolaborals (FEIS), núm. 39, 1996, 324 pp.

ALTRES

Estudis. Revista del Departament d'Història Moderna,
núm. 22, «Conflictividad y represión en la sociedad
moderna» (en premsa).

MONTEAGUDO, Mª Pilar
*La Monarquía ideal. Imágenes
de la realeza en la Valencia
moderna*.
Col·lecció
«Monografías
y fuentes»,
núm. 19.
Departament
d'Història
Moderna, 200 pp.

ESTEBAN, León
*Un preceptor de
Gramática, primer
traductor de Vives: Coret
y Peris*. Departament
d'Educació Comparada i Història
de l'Educació (en premsa).

FRESQUET, José Luis i LÓPEZ
PIÑERO, José M. (eds.)
*El mestizaje cultural y la medicina
novohispana del s. XVI*. Cuadernos valencianos de
Historia de la Medicina y de la Ciencia, XLVIII,
Institut d'Estudis Documentals i
Històrics sobre la Ciència, 304 pp.

BARONA, J. L., MICÓ, J. A. i SOLER, A.
*La correspondencia entre Albrecht von
Haller y Antonio de Capdevila*,
Sèrie Clàssics i Documents,
Seminari d'Estudis sobre la Ciència,
144 pp.

BARONA, J. L. i MICÓ, Juan A. (eds.)
*Salut i malaltia en els municipis valencians
(1813-1939)*. Sèrie Trobades, Seminari
d'Estudis sobre la Ciència (en premsa).